

NIEUMIEJĘTNOŚĆ (144) *sb f*

nieumiejętność (130), **nieumiętność** (9), **nieumietność** (5); *nieumiętność BartBydg, SeklKat* (2), *KromRozm I, BielKron*; *nieumietność BielŻyw* (4); *nieumiejętność : nieumiętność : nieumietność Mącz* (7:2:1), *SkarJedn* (9:2:-).

W pisowni łącznej (131), *w rozłącznej* (13).

Oba e oraz o jasne.

sg N *nieumiejętność* (37). *♦ G* *nieumiejętności* (42). *♦ D* *nieumiejętności* (1). *♦ A* *nieumiejętność* (37). *♦ I* *nieumiejętnością* (18). *♦ L* *nieumiejętności* (7). *♦ pl N* *nieumiejętności* (1). *♦ G* *nieumiejętności* (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde brak.

1. *Niewiedza, nieświadomość, nieznanomość, nieznanie się na czym, niedoświadczenie, brak wykształcenia; ignorantia Mącz, PolAnt, Modrz, Calep, Vulg, JanStat, Cn; inscitia Mącz, Modrz, Calag, Calep, Cn; imperitia HistAl, Modrz, Calep, Cn; ignoratio Mącz, Calep; inscientia Calep, Cn; nescientia BartBydg; amusia, atechnia, inelegantia, ineruditio, ruditas, tirocinium Cn* (123) : *BartBydg* 97b; *káždego Perfę kthory by chciał wftąpić ná krolewską doftoynność/ áby nie vftępował przez nieumiejętność [dlya nyeoptrznosci [!]] HistAl 1510 249]* z drogi roftropności. *HistAl G3; KromRozm II p2 marg, p3 [2 r.]; GliczKsiąż N; BibRadz Eph 4/18; Chciał tedy Cefarz przełożyć nád woifkiem fwoim Lántgráfá/ ále fie mu wymawiał nie vmiętnością/ Cefarz mu powiedział/ gdy fobie vmiełz/ y mnie poftużyć możefz BielKron 222v; Mącz 147b, 372d [2 r.]; To ludzie obraża/ żeś w tym piérwżym Dyálógu Połtom Koronnym nieumiejętność zádał/ iákoby oni thák fproftni byli/ áby rádzac o Exekucyéy/ nie wiedzili co Exekucya ieft OrzQuin E4; Górndworz li8v; ModrzBaz 6v, 39v; zá nieumiejętnością błędy náftáią SkarJedn 357; ále kościół fie nieumiętnością nie záraża. Iefli oboygá to ieft y náuki y przykłádu mieć nie może/ tedy wżdy náukę ma. SkarJedn 359: Y wzgárdziwży náuki/ [...] ná żywot fie świetobliwy [!] zdobywác chciał. Y wyfzedł vmiejętnym bez náuki/ y mądrym w nieumiejętności. SkarŻyw 248, 59; CzechEp 55, 373; Calep 109a, 510b, 541b; LatHar 673; WujNT 171, Eph 4/18.*

nieumiejętność czego (15): *SeklKat N2v; KrowObr 224; KwiatKsiąż F4; A z nieumiejętności fprawowania/ á rządzenia ludzi/ iáko wiele złe⁸⁰ rofcie Górndworz Ee5; RejPos 204v; CzechRozm 136; iam Greczyn/ mniejfząc pomoc prze nieumiejętność ięzjká [łacińskiego] dáć mogę; idz do Rzymu do Lácińnikow SkarŻyw 353; Nieumiejętność głębokiey łáciny Dionizego Teologiey zádała. CzechEp 66 marg, 68 marg, 294, 316; NiemObr 26; LatHar 114; áby kto Sędzięgo rufzáiąc dla nieumiejętności obyczaiu rufzenia [...] w rzeczy fwéy nye vpadł SarnStat 807 [idem] 810.*

nieumiejętność czyja [w tym: pron poss (22), G sb i pron (15)] (37): *SeklKat F2; MurzHist E2v; KromRozm II p3v; KromRozm III Q4; KrowObr 181v; Bo iefliżem nievmiał/ przy mnie zoftánie nie vmiejętność moiá [ignorantia mea; niewiádomość moiá WujBib]. Leop Iob 19/4; BibRadz Os 4/6, Mar 8 arg; Mącz 372d; Górndworz H3v, M4v, N4, N4v, Ee5v; Nie máła rzecz [...] vczyć [...] Iezdneho iáko ma drzewo nieść/ tarcz dżierzeń/ [...] ftać w fprawie by nie zámielzał fprawy fwoią nieumiejętnością BielSpr 2; żebyście dobrze czyniąc powściągáli nierozumnych ludzi nieumiejętność. BudNT 1.Petr 2/15; CzechRozm 109, 136, 229v, 235v; mnimáią/ że niemoga*

inaczej fwey nieumiejętności obronić/ iedno hánbiąc á fromocąc náuki y vcžíwe z młodu ćwiczénie. *ModrzBaz* 15, [41], 90v, 95; *SkarJedn* 342; Gdziem wąpił łzczerzem łwoię nievmiejętność wyznał. *SkarŻyw* 142, 82; *CzechEp kt*, *4, [1], 294, 316; prze nieumiejętność łwoię rozłádku o grzechách dáć nie mogł. *LatHar* 131; požádlivostióm *ktore były* wnieumiejętności wálzey [niewiádomości ... *Leop*]. *WujNT* 1.*Petr* 1/14, *przedm* 4, s. 216; *SkarKaz* 81a.

W połączeniach szeregowych (6): *GroicPorz* bb; *Mącz* 359c, 372d; *GórnDworz* Ee6v; Takać to będzie łprawá/ iáka y tá byłá nieprawdy/ potwarzy/ kłamłtwá/ bluźnierłtwá/ łzaleńłtwá/ nieumiejętności á złości pełna. *WujJud* 243v; Abo boiáznią/ ábo niedbálłtwem ábo nieumiejętnością/ płuię żniwo twoie. *SkarKaz*)(3.

W przeciwstawieniu: »nauka ... nieumietność« (2): Miłuy naukę á nieumietnołci łie wiaruy. *BielŻyw* 17, 54.

Wyrażenia: »nieumiejętność dobrowolna« (1): [grzechy] Przeciwko Pierwłzemu [przykazaniu] [...] do Pogáńłtwá przyłtanie [...] Nieumiejętność dobrowolna rzeczy do zbáwienia potrzebnych. *LatHar* 114.

»gruba nieumiejętność« (1): I niewłtydałz łie ták grubey y łprołney nieumiejętności łwoiey pokázowác przed włzyłtkim łwiátem. *KrowObr* 181v.

»sprosna nieumiejętność« (2): *KrowObr* 181v *cf* »gruba nieumiejętność«; *BibRadz* *5 *cf* »nienawiść i nieumiejętność«.

»nieumiejętność ślepa« = *caeca ignorantia* *Modrz* [szyk 1:1] (2): *ModrzBaz* 138; Nieumiejętność ślepa znowu ćię w błáđ wiedzy *ZawJeft* 35.

Szeregi: »nieumiejętność i błędy« (1): Stáđ nieumiejętność y błędy bez końcá powłtáią/ gdy łlepi łlepe wodzą. *SkarJedn* 361.

»głupstwo (a. głupóć), (a, i) nieumiejętność« [szyk 12:2] (14): Ktorzy łlubuią/ albo przilięgaia łzglupłłtwá/ á nieumiejętnołci łwey/ dziewicłtwo chowác przeci w przyrodzeniu *SeklKat* F2; Imperitia, Nievmiejętność Głupóć. *Mącz* 166c, 37d; á niecnothę zálię mogł by názwác głupłłtwem/ á nieumiejętnością/ ktora ołzukiwa człowieká *GórnDworz* Ff3v, Ee5v, Ff3, Gg5v; *CzechRozm* 83, 109, 129v, 136, 235v; *LatHar* 597; *WujNT* 216.

»grubość, (a, i) nieumiejętność« (3): Odełzláby tá grubość y nie vmiejętność Duchownych Rułkich/ zá ktorą wiele łię błędów rodzi. *SkarJedn* 366, 377; *Calep* 124a. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»nieumiejętność a mnimanie wielkie o sobie« (1): z wielu błędów/ ktore dziłieyłzych czálów widzimy w pániech/ te łá naiwięłłze/ nieumiejętność/ á mni mánie wielkie o łobie *GórnDworz* Ee3v.

»częścią nieumiejętność, częścią złe namiętności« (1): poniewáz łprawiełliwość częłścią dla łlepey nieumiejętności/ częłścią dla złych namiętności [*partim caeca ignorantia, partim perverso affectu*] bywa zátłumioná *ModrzBaz* 138.

»niebacžność a nieumiejętność« (1): Zniebácznołci á nieumiejętnołci rychley rozpláłzamy niłzli łowiemy *SkarŻyw* 312.

»neczytanie i nieumiejętność« (1): I wtym łie tełż okázuię twoy fáłłz/ y nietzytanie/ y nieumiejętność píłmá Świętego *KrowObr* 224.

»nieumiejętność i niedbalstwo (a. niedbałość)« (2): prosimy bacznygo czythelnika żeby nie zarázem nam iákíey nieumiejętności y niedbalstwa przypifował *BibRadz* *6; Skąd fię im przigadza/ yż albo w Xięgach wiele rzeczy zle poprawuią/ [...] álbo nievmiejętność y niedbałość autorow láiąc/ wiele rzeczy [...] opufzczaią *KwiatKsiąż* L3v. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»abo nieumiejętność abo niedozor« (1): ktore [*omyłki*] nie z żadney złości/ ále ábo z nieumiejętności ábo z niedozoru piárzow przepifuiących [...] w święte księgi włázły *WujNT przedm* 4.

»nienawiść i nieumiejętność« (1): Wízakoż to ná co fię oni nienawiścią y nieiáką fprofną nieumiejętnością będąc oflepieni tągáią *BibRadz* *5.

»nieumiejętność i nierozumienie (a. złe wyrozumienie)« [*szyk 1:1*] (2): Ktorzy rozumieią (ze złego wyrozumienia y nieumiejętności) żeby Iozef małżonek mátki páná náłzego Iezufá Chriftufá/ miał być kowalem/ á nie cieślą *CzechEp* 65; Zádáie nieumiejętność y nie rozumienie wcielenia. *CzechEp* 68 *marg.*

»nieumiejętność z nieustawicznością« (1): A ták fluffnye Pyotr śwýety nyeumyeyętność [...] z nyeuftáwicznoścýą złącza. *KromRozm II* p3v.

»niewiadomość, (a(l)bo, i) nieumiejętność« [*szyk 3:1*] (4): *RejPos* A6v; ktorzi [*leniwi*] bez pochyby dáleko gor- fzi fą niżli ci ktorym niewiadomość abo nieumiejętność do dobrego poštěpku przekaża [*quos peiores esse constat laborantibus inscitia negotii gerendi*] *ModrzBaz* 8v; *Calag* 540b; A czyni/ ábo z nie vmiejętności y niewiadomości rzeczy: ábo czyni/ [...] przeciw fwemu włáfnemu fumnieniu. *CzechEp* 55. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»nieumiejętność i ślepota« (1): ku záfwtýdzeniu/ nieumiejętność ich y flepotę ná oczy im kładąc/ [*Żydów*] przywodził. *SkarŻyw* 82.

»ubostwo abo nieumiejętność« (1): żeby kto prze vbořtwo/ ábo dla nieumiejętności fwey [*ob inopiam vel sua imperitia*]/ [...] niefpráwiedliwie niebył fkazan. *ModrzBaz* 95.

»nie upor ale nieumiejętność« (2): iam žádał aby mię navczyli/ wczým bych błądził nie z vporv ale znievniejętności *SeklWyzn* g3v; *NiemObr* 99.

»(abo) nieumiejętność a (abo) złych rzeczy zabawa« (2): A fkąd się ták wiela [...] fzkodliwych przykłądów/ W Rzeczypořpolitey y we Zborze námnożyło/ iedno ábo z nieumiejętności/ ábo z vřtáwiczney złych rzeczy zabáwy [*ex ignorantia vel ex rerum malarum consuetudine*]? *ModrzBaz* 6, 15.

»nieumiejętność i zaniechanie« [*szyk 1:1*] (2): wtákim zániechaniu [!] y nieumiejętności Duchownych Ruřkich/ dziwuię fię iż iefzcze czego gorřzego nie máż [!]. *SkarJedn* 342, 348.

»jeřli zdrada czyli nieumiejętność« (1): ktorą [*wolę Bożą*] ftanowie duchowni nie wiem iefli zdradą czyli nieumiejętnością tłumili *BibRadz* *4v.

»(nie, tak) złość abo (ale, jako) nieumiejętność« (3): bywa to czáfem/ nye ták ze złości/ yáko řnadż z nyeumyeyętności náłfey. *KromRozm III* Q4; *NiemObr* 99; *WujNT przedm* 4.

W przen (10) : Vwážże [...] iefliże też tákową głuchořcią nie fą zaráżone nędzne vřzy twoie/ á táką też nieumiejętnością mowienia błędny ięzyk twoy. *RejPos* 204v; áby w każdym Narodzie náuki fię fczczępiły/ á Wiárá S. nie vmiejętnością nie prochniála *SkarJedn* 361; *SarnStat* 196.

Fraza: »nieumiejętność się (w)korzeni« (2): Za tym nieumiejętność w ftan fię duchowny korzeni: zá nią błędy *SkarJedn* 358, 357.

Wyrażenia: »ciemność nieumiejętności« (4): Yeſtći w koſćyele ſwyętym mnoſtwo ludźi/ ktorzy ſye Bogu podobáyą/ ále nyeznać ich myędzy námi/ poki ſye w ćyemnoſćyach nyeumyętnoſći ſwey kochamy *KromRozm I* L2; *KromRozm II* ov; *SkarJedn* 362; Ieſli táki Prorok przyznawa ćiemnoſći nievmiejętnoſći ſwoiey: á my máludcy [!] y v pierſi ſlący/ iáką nocą niewiádoſći ogárnieni ieſteſmy. *SkarKaz* 81a.

»wojna nieumiejętności« (1): iż ták dłuſo y grubie błádzili [*odmieńcy religijey*] około wiádoſći Bogá: ále wyżywłzy ták dłuſą woynę nieumiejętnoſći [...] ták wiele y wielkiego złego ztąd nábroionego chcą pokoiem názwąć [*sed et in magno viventes inſcientiae bello tot et tam magna mala pacem appellant Vulg Sap* 14/22]? *PowodPr* 42.

2. *Przyrodzona tępota umysłowa, głupota, niepojętność; inertia Mącz, Calep, Cn; imprudentia Mącz, Calep; ignorantia HistAl; inſcientia Vulg; inſipientia PolAnt; desidia, ignavia, socordia Calep* (21) : Nauka Pitagori. Te rzeczy nabarziey maią być odpádzone od człowieka, niemoc od ciała, nieumietnoſć od duſze. *BielŻyw* 31; Lecż oni nie wiedzą áni rozumieią/ w ćiemnoſćiach chodzą/ [...] (*marg*) Iákoby rzekł/ Prożno ie nápominać/ gdyż ſą w vſtáwiczney nievmiejętnoſći. (–) *BibRadz Ps* 81/5, *Iob* 34/35; *Imprudentia*, *Nieumiejętność*/ *Niebácznoſć*/ *Nierozum*/ *Nieroztropnoſć*. *Mącz* 328b, 17a; *SarnUzn* D6; *CzechEp* 251; *Calep* 530b.

nieumiejętność czyja [w tym: *G sb i pron* (2), *pron poss* (2)] (4): *KromRozm II* f3; rácz ſam vkroćić Moich nyeumyęiętnoſći/ bych nędzny włuczyl/ Iákobych inych złoſnikow drog twoich náuczyl *LubPs* N4v; A ći náłzy co tyło czytác y to ledwie vmieią/ tey nigdy wnieumiejętnoſći ſwey pokory nie máią. rozumowi ſwemu ták nieſwiádomemu/ ábo iednemu Miniſtrowi dufaiąc. *SkarŻyw* 203; *NiemObr* 83.

W połączeniu szeregowym (1): A przywoita człowyekowi zá pirworodnym grzechem nyeumyęętnoſć/ nyeopátrznóć/ błáđ/ y omyłká *KromRozm II* a4v.

W przeciwstawieniu: »mądrość ... nieumiejętność« (3): przyiaciel człowieku, mądroſć ie)go włáſna, á nieumietnoſć iego nieprzyiaciel. *BielŻyw* 55; *SeklWyzn* Ev; żádáliſmy oddálic od fiebie nieumiejętnoſć/ á być nápełnieni mądroſcią w vmyſlech náłzych *HistAl* I4v.

Wyrażenie: »myśl nieumiejętności« (1): opłákiwánia ſtroiąc v grobow ludzi pomárłych/ wzięli [*Egipcjanie*] przed ſię inſſą myſl nieumiejętnoſći [*cogitationem inſcientiae*; rádę głupiá *WujBib*]: á ktore [*tj. Żydów*] z proſbą byli wyrzucili/ te iáko zbiegi gonili. *Leop Sap* 19/3.

Szeregi: »nieumiejętność a gnuſnoſć« (1): áby ſię ocucił ſwiát z nieumiejętnoſći á z gnuſnoſći/ w którę był *BiałKat* 21.

»niedostatek i nieumiejętność« (1): nye dla ſwey nyedofkonáłoſci/ ále dla ich nyedofátku y nyeumyęętnoſci nyemogł ich Pan Kryſtus [...] wſſyſtkyego náuczyc *KromRozm II* f3.

»nieumiejętność i omylnoſć« (1): á nyeumyęętnoſci y omylnoſci/ która z przyrodzonego grzechu ná wſſyſtek rodzay ludzki przyſzlá [*człowiek jeſt*] poddan. *KromRozm II* p4.

»ſwa wola i nieumiejętność« (1): A ieſliż dźiateczki w ſwey woley y wnieumiejętnoſći [*in contemptu et inſipientia*] nádetymi [!] będą/ fláchetnoſć narodu ſwego oſzpeczą. *BibRadz Eccli* 22/8.

»nieumiejętność i zaślepienie« (1): Przez zaſłone rozumieć mamy nieumiejętnoſć y zaślepienie. *BibRadz I* 363d *marg*.

»zatwardziałość i nieumiejętność« (1): A opifałszy tak Apoftoł zátwardziáłość/ y nie vmieiętność ludu Izráelſkiego/ opifuie potym zacność ludzi Chriſtiánſkich *NiemObr* 83.

Synonimy: **1.** *nieopatrzność, niewiadomość, nieznajomość*; **2.** *głupść, głupstwo, niebacznosc, nieopatrzność, nieroztropność, nierozum, nietrafność*.

Cf **NIEUMIAŁOŚĆ, NIEUMIENIE, NIEUMIENSTWO, NIEUMIĘCTWO, UMIEJĘTNOŚĆ**

KK